

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 96/08-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. N., B., zastúpeného JUDr. R. O., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupmi Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru B. v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: ORP-646/2-OVK-BH-2006 a Okresnej prokuratúry M. v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 17/08 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. N. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. marca 2008 doručená sťažnosť M. N. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupmi Úradu justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru B. (ďalej len „okresné riaditeľstvo“) v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: ORP-646/2-OVK-BH-2006 a Okresnej prokuratúry M. (ďalej len „okresná prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 17/08.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

„Uznesením Okresného úradu justičnej polície v M. zo dňa 3. 10. 2003 sp. zn. ČVS: OUJP -282/2003 bolo začaté podľa § 160 ods. 1 Tr. por. č. 141/1961 Zb. (ďalej len Tr. por.) trestné stíhanie a podľa § 163 ods. 1 Tr. por. mi bolo vznesené obvinenie pre trestný čin nedovoleného prekročenia štátnej hranice spolupáchateľstvom (...).

Trestné stíhanie proti mne nie je dodnes skončené ani v prípravnom konaní, tzn. za dobu 4 a pol roka nie sú príslušný policajný orgán a dozorujúca prokuratúra schopní vo veci skončiť vyšetrowanie (...).

Úkony trestného konania sú robené s odstupom niekoľkých mesiacov ba až rokov, môj obhajca nie je vôbec oboznamovaný o tom, kde, kedy a aké úkony trestného konania sa majú vykonať. Navyiac v tejto veci došlo k odňatiu môjho motorového vozidla, ostatným obvineným boli tiež odňaté veci v prípravnom konaní, pričom zaistenie vecí v trestnom konaní je vážnym- i keď v medziach zákona -a po dobu nevyhnutnú prípustným - zásahom do vlastníckeho práva, ktoré je chránené článkom 20 Ústavy SR; o to viac by mali orgány činné v trestnom konaní sa starať o to, aby v trestnom konaní, kde došlo k zaisteniu vecí (dokonca niektorí obvinení boli vzatí do väzby, i keď t. č. už sú prepustení) nedochádzalo k zbytočným prieťahom v konaní, čo sa v tomto prípade povedať nedá. Ponechávam teraz stranou vážne vady vedeného trestného konania, na ktoré som márne poukazoval pri oboznámení s výsledkami vyšetrowania (dňa 23. 3. 2006) a pri podaní návrhu na zastavenie trestného stíhania (dňa 4. 4. 2006), čo o kvalite vedenia vyšetrowania a dozorovania trestnej veci vôbec nesvedčí. Doba 4 a pol roka je príliš dlhá na to, aby si policajný orgán a dozorujúca prokuratúra uzrejmili (aj s ohľadom na obhajobu obvinených), aké úkony trestného konania sa majú vykonať a tieto aj vykonali a je plne v dispozícii dozorujúceho prokurátora, aby si svoje veci ustrážil tak, aby nedochádzalo k zbytočným prieťahom v trestnom konaní. (...)

Kedže dlhodobú nečinnosť orgánov, proti ktorým táto ústavná sťažnosť smeruje, sa nepodarilo odstrániť ani žiadosťou o odstránenie zbytočných prieťahov v prípravnom konaní adresovanou dozorujúcej prokuratúre, nemám k dispozícii žiadny iný účinný prostriedok nápravy už vzniknutých prieťahov v konaní, ako má na mysli ust. § 53 ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. Po uplynutí 4 a pol roka od začatia trestného stíhania by žiadosť o odstránenie zbytočných prieťahov v prípravnom konaní adresovaná Krajskej prokuratúre v B. ako prokuratúre nadriadenej konanie iba predĺžila (vyžiadanim spisu, preštudovaním veci, vyrozumením sťažovateľa a vrátením spisu), vzniknuté prieťahy v konaní by už nedokázala nijako napraviť a ich následky odstrániť, preto sú tu aj okolnosti hodné osobitného zreteľa z hľadiska ust. § 53 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. Preto sú splnené podmienky na to, aby ústavný súd prijal túto ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zák. č. 38/1993 Z. z.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ž i a d a m , aby Ústavný súd SR vydal podľa Čl. 127 ods. 2 a 3 Ústavy SR a § 56 zák. č. 38/1993 Z. z. tento nález:

Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa Čl. 48 ods. 2 Ústavy SR bolo porušené postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru SR B., Úradu justičnej a kriminálnej polície, v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: ORP 646/2-OVK-BH-2006 a postupom Okresnej prokuratúry M. v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 17/08.

Okresnému riaditeľstvu Policajného zboru SR B., Úradu justičnej a kriminálnej polície, sa prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: ORP 646/2-OVK-BH-2006 konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie skončená. Okresnej prokuratúre M. sa prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 17/08 konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie skončená.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 150.000,- Sk, ktoré sú Okresné riaditeľstvo Policajného zboru SR B., Úrad justičnej a kriminálnej polície, a Okresná prokuratúra M. povinní spoločne a nerozdielne vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresné riaditeľstvo Policajného zboru SR B., Úrad justičnej a kriminálnej polície a Okresná prokuratúra M. sú povinní sťažovateľovi uhradiť trovy konania v sume 8.011,- Sk na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupmi okresného riaditeľstva v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: ORP-646/2-OVK-BH-2006 a okresnej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 17/08.

1. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ napáda konanie okresného riaditeľstva, pred ktorým sa vedie trestné stíhanie sťažovateľa pre trestný čin nedovoleného prekročenia štátnej hranice spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2 a § 171a ods. 1 a 2 písm. a) vtedy platného zákona č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov (Trestný zákon) z dôvodu, že v ňom dochádza k zbytočným priesťahom a prípravné konanie trvá neprimerane dlho (viac ako 4 a pol roka). Vzhľadom na to podal sťažovateľ 9. januára 2008 okresnej prokuratúre žiadosť „o odstránenie zbytočných priesťahov v prípravnom konaní a žiadosť o vrátenie vecí podľa § 97 Tr. por., sp. zn. 3 Pv 48/2005 (...)“, ktorá podľa ustanovenia § 17

zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní [§ 230 ods. 2 b) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“)].

Sťažovateľ teda správne podal podľa ustanovenia § 210 Trestného poriadku okresnej prokuratúry žiadosť o preskúmanie postupu okresného riaditeľstva, najmä aby boli odstránené prietahy alebo iné nedostatky vo vyšetrovaní v jeho trestnej veci.

V zmysle citovanej právnej normy je prokurátor povinný v rámci prokurátorského dozoru nad prípravným konaním, ale aj na základe žiadosti osôb uvedených v tomto ustanovení odstraňovať nezákonnosti a nesprávnosti v postupe policajta. Ak prokurátor zistí, že žiadosť je odôvodnená, odstráni zistené nedostatky buď sám, alebo dá na to pokyn policajtovi. Žiadateľa o spôsobe vybavenia podnetu prokurátor písomne upovedomí.

Sťažovateľovu žiadosť o preskúmanie zdĺhavého postupu okresného riaditeľstva teda vybavil nadriadený orgán, t. j. okresná prokuratúra. Vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd nemá právomoc preskúmať postup okresného riaditeľstva, pretože jeho postup preskúmala okresná prokuratúra, ktorá prijala opatrenia na nápravu zisteného stavu. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti (teda vo vzťahu k okresnému riaditeľstvu) odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Čo sa týka namietaného porušenia označeného základného práva sťažovateľa oznámením okresnej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 17/08, ústavný súd zo sťažnosti zistil, že prokurátor okresnej prokuratúry listom z 15. februára 2008 sťažovateľovi oznámil, že *„preskúmal postup vyšetrovateľa vo vyšetrovaní, pričom predmetný spis bol pridelený viacerým vyšetrovateľom. V súčasnosti má spis pridelený od 02. 10. 2007 mjr. K., ktorá vo veci predložila plán postupu vo vyšetrovaní tak, aby boli vo veci plnené úkony priebežne a v primeraných lehotách. Vo svojom pokyne som jej stanovil lehotu na ukončenie vyšetrovania v lehote do 30. 04. 2008 (...)“*.

Sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje. V opačnom prípade je sťažnosť neprípustná.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany, a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor. Podľa § 34 ods. 2 citovaného zákona ďalší opakovaný podnet v tej istej veci vybaví nadriadený prokurátor uvedený v odseku 1 len vtedy, ak obsahuje nové skutočnosti. Ďalším opakovaným podnetom sa rozumie v poradí tretí a ďalší podnet,

v ktorom podávateľ podnetu prejavuje nespokojnosť s vybavením svojich predchádzajúcich podnetov v tej istej veci.

Ústavný súd aj v predchádzajúcich konaniach vyslovil právny názor, že vynechanie tohto prostriedku nápravy v rámci sústavy orgánov prokuratúry Slovenskej republiky nemožno nahrádzať podaním sťažnosti v konaní pred ústavným súdom, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdí sťažovateľ, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu (m. m. I. ÚS 186/05, IV. ÚS 53/05).

Podľa právneho názoru ústavného súdu podnet v zmysle § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre a opakovaný podnet podľa § 34 zákona o prokuratúre poskytujú sťažovateľovi účinnú ochranu jeho práv a právom chránených záujmov (vrátane tých práv, ktoré uplatnil sťažovateľ, m. m. IV. ÚS 158/03, IV. ÚS 80/03, IV. ÚS 330/04, IV. ÚS 53/05, I. ÚS 186/05, II. ÚS 94/06, I. ÚS 112/06). Podnet (opakovaný podnet) zakladá povinnosť prokurátora aj nadriadeného prokurátora sa ním zaoberať, vybaviť ho a spôsob vybavenia oznámiť podnecovateľovi.

Z uvedeného vyplýva, že zákon o prokuratúre poskytoval a stále poskytuje sťažovateľovi prostriedok nápravy - podnet a tiež opakovaný podnet (podľa § 31 až § 36 zákona o prokuratúre), ktorým sa mohol, resp. môže domáhať preskúmania zákonnosti napadnutého postupu okresnej prokuratúry v predmetnej veci. Uvedený právny prostriedok umožňoval sťažovateľovi dosiahnuť účinnú nápravu vzhľadom na právomoc krajského prokurátora (prípadne následne generálneho prokurátora) záväzným pokynom nariadiť prijatie efektívnych opatrení v predmetnej veci aj napriek doterajšiemu postupu okresnej prokuratúry, ak by na základe podnetu sťažovateľa dospel k záveru, že označený postup okresnej prokuratúry, prípadne postup, ktorý predchádzal jeho vydaniu, bol v rozpore so zákonom.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ nepodal podnet podľa citovaných ustanovení zákona o prokuratúre na preskúmanie postupu okresnej prokuratúry nadriadenej

prokuratúre. V súvislosti s tým uviedol, že takýto podnet nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy, pričom poukázal na to, že „*po uplynutí 4 a pol roka od začatia trestného stíhania by žiadosť o odstránenie zbytočných prietahov v prípravnom konaní adresovaná Krajskej prokuratúre v B. ako prokuratúre nadriadenej konanie iba predĺžila (...), vzniknuté prietahy v konaní by už nedokázala nijako napraviť a ich následky odstrániť*“.

Názor sťažovateľa však nemá žiadne opodstatnenie. Sťažovateľ nie je oprávnený vyberať si orgán verejnej moci, ktorý mu má poskytnúť ochranu označených porušení základného práva. Ústavný súd preto konštatuje, že sťažovateľ, ak sa domnieva, že okresná prokuratúra porušila jeho základné právo, nevyužil (hoci mohol, mal a dosiaľ môže využiť) tie právne prostriedky, ktoré mu zákon účinne poskytuje na ich ochranu voči opatreniu ním označeného orgánu činného v trestnom konaní. Až po ich vyčerpaní by prípadne mohla vzniknúť, ak by boli splnené aj ostatné ústavné a zákonné predpoklady, právomoc ústavného súdu (princíp subsidiarity).

Sťažovateľ nevyužil podnet ani opakovaný podnet v zmysle § 31 až § 36 zákona o prokuratúre, ale obrátil sa priamo na ústavný súd, v dôsledku čoho bola jeho sťažnosť v tejto časti (vo vzťahu k okresnej prokuratúre) podaná predčasne podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a pri predbežnom prerokovaní odmietnutá pre neprípustnosť (§ 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Je potrebné poznamenať, že citované ustanovenia § 31 a § 36 zákona o prokuratúre sa týkajú všetkých konaní a postupov v ňom vymenovaných orgánov verejnej moci, ktoré sú pri výkone svojich právomocí povinné priamo aplikovať ústavu ako prameň práva vrátane úpravy základných práv a slobôd, ktorá je jej obsahom (čl. 152 ods. 4 ústavy).

Okrem toho treba pripomenúť, že okresná prokuratúra preskúmala postup vyšetrovateľa a prijala opatrenie, aby prípravné konanie bolo skončené do 30. apríla 2008. Teda sťažovateľ nevyužil možnosť, aby mohli orgány činné v trestnom konaní odstrániť stav, ktorý namietal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2008